

לשמוע קול תורה – פסוק השבוע

פרשת נשא

גדל פרע ופראות

אדם שמחליט להיות נזיר נאסר בכמה וכמה איסורים. אסור לו לאכול ענבים ולשתות יין, אסור לו לספר את שערות ראשו וזקנו ואסור לו להיטמא למת. מהי מהות האיסורים?

האלשיך הקדוש מסביר כי הנזיר נדרש לוותר על צרכים אנושיים בסיסיים ביותר. הוא מוותר על הצורך הטבעי להיראות יפה, שכן התספורת נועדה לייפות את האדם, ונוסף על כך עליו להתגבר על יצר שתיית היין. הרש"ר הירש מוסיף שהנזירות תובעת התנתקות מן הציבור: הנזיר אינו שותה בחברת השותים ואינו מלווה מתים, אלא חי חיים מבודדים המוקדשים במלואם לעבודת ה'.

בהמשך לתובנות הללו, מעניין לשים לב שהתורה הדגישה את קדושתו של הנזיר דווקא בדיון גידול הפרע של שעריו:

"כֹּל יְמֵי נְדָר נָזְרוֹ תַעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יִזְיֵר לָהּ קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדֹל פְּרַע שְׁעָרָא רֵאשׁוֹ" (במדבר ו, ה).

מדוע דין זה הוא המשמעותי ביותר? איזו קדושה טמונה בגידול שער הראש ובאיסור להתגלח?

כאשר אדם מסתפר הוא נושא אמירה ברורה: אינני מאפשר להתפתחות הטבעית לקבוע מי אני ואיך איראה. בדרך הטבע השערות צומחות, אך אני אחראי על עצמי ומטפל בעצמי, דואג להופעה מכובדת – שיש בה בוודאי מעלה.

הנזיר רוצה לחזור לחיים טבעיים. הוא חש כי זו דרכו המיוחדת להגיע לדבקות באלוקיו. הוא מאפשר לשעריו לצמוח בלי הגבלה, והוא איננו מאפשר לחומרים חיצוניים להשפיע על נפשו – ועל כן אין הוא שותה יין. הוא אף אינו נטמא למתים, שלא ישתנה מעמדו מטהור לטמא וימנע ממנו להיכנס לבית המקדש.

זעקת הנזיר היא מרד במוסכמות החברתיות, בקביעה החברתית איך צריך האדם להיראות ולהתנהג, ובכללי החברה הקובעים זמני שתייה וזמני בכי המשתלטים על חיי האדם. עזבו אותי, זועק הנזיר. תנו לי להיות אני-עצמי. מכאן נובע הסירוב לדאוג להופעה חיצונית מקובלת, לשתות עם החברים ואפילו ללוות את המת ולפעול כמו כולם על פי כללי הטקס.

בזעקה זו יש קדושה גדולה – אך סכנה גדולה טמונה בצידה. גידול השיער הוא הסממן החיצוני הבולט ביותר בנזירות, ועל כן בתום תקופת הנזירות יגלח הנזיר את כל שערותיו – לאות כי האדם הוא יצור חברתי שחיי בפראות אינם הולמים אותו. בתום הנזירות יידרש הנזיר למצוא את האיזון בין הרצון להיות הוא-עצמו בלי שום השפעות חיצוניות, לבין ההבנה כי האדם חי בתוך מכלול – ובשל כך גם ההופעה וגם חיי החברה חשובים.

שאול דוד בוצ'קו